

مرکز جهانی علوم اسلامی

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه و معارف اسلامی

عنوان:

مواضع سیاسی حضرت زهرا(س) در دفاع از ولایت

استاد راهنما:

حجة الاسلام و المسلمین آقای رمضان محمدی

استاد مشاور:

حجة الاسلام و المسلمین آقای محمد مهدی باباپور

دانش پژوه:

سید عبدالهادی رضوی

سال ۱۳۸۴

کتابخانه مجمع مرکز جهانی علوم اسلامی
شماره ثبت: ۵۳۶
تاریخ ثبت:

سبزه حیات

اهداء:

تقديم به روح بلند و ملكوتى «ام الائمہ» «صديقه طاهره»،
كوثر قرآن، بضعة الرسول ﷺ، قره عين الرسول ﷺ، فاطمة
الزهراء عليها السلام و به فرزندش محسن عليه السلام «كه خونين بال به پيشواز
مادر پر كشيده، به پاس همه زشادتها و تلاشهايش،
حماسهها و فداكاريتهايش در دفاع از ولايت، و به بزرگي
اندوه و رنجهايش كه چونان آرامگاه ملكوتى اش از ديدهها
پنهان است. باشد كه ذره از غبار غربت غمهايش روشنى
بخش چشم و دل ما گردد.

سپاس:

با تقدیر و سپاس از حضرات و اساتید محترم راهنما و مشاور، جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای رمضان محمدی، و جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای محمد مهدی باباپور، که با راهنماییها و ارشادات عالمانه و محققانه و مشورت‌های سازنده اینجانب را در گردآوری این رساله یاری دادند و در واقع آنچه گرد آمده نتایج تلاش و زحمات بی‌شائبه‌ای این بزرگواران است.

همچنین سپاسگذاری می‌نمایم از مدیر محترم مدرسه فقه و معارف اسلامی جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای محامی، مدیریت محترم تحصیلات تکمیلی، کادر محترم و مخلص امور پایان‌نامه، گروه محترم تاریخ اسلام، مسئولین بزرگوار کتابخانه تخصصی فقه و معارف اسلامی، مسئولین محترم کتابخانه تخصصی تاریخ اسلام، و همه کسانی که به نوعی بنده را در تدوین این نوشته یاری دادند و از همسرم که با ایجاد فضای مناسب زمینه این تحقیق را فراهم نمودند.

چکیده:

نوشته حاضر با عنوان: مواضع سیاسی حضرت زهرا علیها السلام در دفاع از ولایت است که دارای یک مقدمه و پنج فصل و خاتمه می باشد.

در فصل اول طرح تحقیق که مطالبی چون بیان مسأله، هدف، ضرورت و پیشینه تحقیق و سؤالات اصلی و فرعی و فرضیه تحقیق بیان گردیده است. و سپس بحث مفاهیم و کلیات مورد توجه واقع شده که ابتدا واژه های مورد نظر و به کار رفته در این تحقیق، معنی و مقصود از آنان بیان شده است.

فصل دوم با عنوان گزیده های از زندگی و فضایل حضرت زهرا (س) می باشد که در آن به شرح زندگانی حضرت زهرا علیها السلام چون: ولادت، نام ها و القاب و آوان خردسالی و ازدواج حضرت اشاره گردیده و با استناد به منابع حدیثی و روایی معتبر شیعه و اهل سنت از فضایل و عظمت حضرت زهرا چون: عصمت، کرامت، محدّثه بودن حضرت، علم و دانش و عبادت حضرت سخن به میان آمده و در ادامه جایگاه و منزلت حضرت صدیقه فاطمه زهرا علیها السلام در پیشگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام بیان گردیده است.

فصل سوم با عنوان: رحلت رسول خدا و اوضاع اجتماعی سیاسی مدینه آغاز و با تشریح و بررسی فضای سیاسی مدینه در هنگام درگذشت رسول خدا صلی الله علیه و آله و جناح ها و گروه های موجود در آن و تلاش های هر یک برای دستیابی به خلافت و حکومت ادامه یافته و به تشکیل سقیفه و عدم مشروعیت آن اشاره گردیده و به موضعگیری امام علی علیه السلام پس از حادثه سقیفه، پرداخته شده است.

فصل چهارم که بخش مهم این نوشته است با عنوان: نمونه های از مواضع سیاسی عملی حضرت زهرا علیها السلام آغاز گردیده است، در این فصل ابتدا سیاسی بودن

برخورد و اعتراضات حضرت زهرا علیها السلام مورد بحث و بررسی قرار گرفته و بدین مناسبت بحث فدک مطرح و مورد تحلیل قرار گرفته است. با اثبات اینکه برخورد و اعتراضات حضرت زهرا علیها السلام بر علیه خلیفه سیاسی و در دفاع از امامت و ولایت بوده است به نمونه‌های عینی دفاع آن حضرت از ولایت پرداخته‌ایم که در این مورد چهار نمونه مهم از موضعگیری آن حضرت را بر شمرده‌ایم که عبارتند از: ۱- سخنرانی حضرت در برابر خلیفه در جمع مهاجرین و انصار. ۲- رفتن به خانه‌های انصار جهت گرفتن بیعت برای امام علیه السلام ۳- اعتراض حضرت زهرا علیها السلام بر خلیفه در قالب حزن و اندوه. ۴- سخنرانی در جمع زنان مدینه.

فصل پنجم با عنوان: اصول و مبانی سیاسی مستخرج از سیره سیاسی حضرت زهرا علیها السلام آغاز گردیده که پنج اصل مهم: ۱- رابطه دیانت و سیاست در سیره سیاسی حضرت، ۲- قاطعیت در مسیر حاکمیت حق، ۳- زمان‌شناسی حضرت زهرا (س)، ۴- تلاش بر جداناپذیری قرآن و اهلیت. در زندگی سیاسی آن حضرت، ۵- فرهنگ شهادت‌طلبی مورد توجه واقع گردیده و به عنوان الگو برداری از سیره سیاسی آن حضرت معرفی شده است.

در خاتمه به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از مطالب پرداخته شده است و اینکه: حضرت زهرا علیها السلام نقش عمده در پاسداری، حفظ و معرفی ولایت و امامت امام علی علیه السلام با استناد به قرآن و سنت رسول خدا صلی الله علیه و آله داشته است.

فهرست مطالب

- اهداء: ۱۰
- سپاس: ۱۰
- چکیده: ۱۰
- مقدمه ۱۰

فصل اول: کلیات و مفاهیم

- ۸ اول: طرح تحقیق: ۸
- ۸ ۱- بیان مسأله: ۸
- ۹ ۲- سؤال اصلی ۹
- ۹ ۳- سؤالات فرعی ۹
- ۱۰ ۴- فرضیه تحقیق ۱۰
- ۱۰ ۵- ضرورت تحقیق ۱۰
- ۱۱ ۶- هدف تحقیق ۱۱
- ۱۱ ۷- سابقه و پیشینه تحقیق ۱۱
- ۱۵ ۸- روش تحقیق ۱۵
- ۱۵ ۹- قلمرو تحقیق: ۱۵
- ۱۵ ۱۰- نوآوری تحقیق: ۱۵
- ۱۷ دوم: مفاهیم و واژه‌های کلیدی ۱۷
- ۱۷ ۱- مواضع: ۱۷
- ۱۷ ۲- سیاست: ۱۷
- ۱۷ الف: معنی لغوی سیاست: ۱۷

- ب: معنی اصطلاحی سیاست: ۱۸.....
- ۳- امامت: ۱۸.....
- الف: معنی لغوی امامت: ۱۸.....
- ب: معنی اصطلاحی امامت: ۱۹.....
- ب/الف: از دیدگاه اهل سنت: ۱۹.....
- ب/ب: امامت از دیدگاه شیعه: ۲۰.....
- ۴- ولایت: ۲۰.....
- الف: معنی لغوی ولایت: ۲۰.....
- ب: معنی اصطلاحی ولایت: ۲۱.....
- ج) مصداق ولایت: ۲۲.....

فصل دوم: گزیده‌های از زندگی و فضایل حضرت زهرا(س)

۱. ولادت حضرت فاطمه: ۲۶.....
۲. نام‌ها و القاب حضرت: ۲۸.....
- ۳- اوان کودکی حضرت: ۳۰.....
۴. ازدواج حضرت فاطمه(س): ۳۱.....
- فضایل حضرت زهرا(س): ۳۳.....
۱. عصمت حضرت زهرا(س): ۳۴.....
۲. کرامت حضرت فاطمه(س): ۳۶.....
۳. محدّثه بودن حضرت فاطمه(س): ۳۹.....
۴. علم حضرت فاطمه(س): ۴۱.....
۵. عبادت زهرا(س): ۴۳.....
۶. فاطمه(س) از نگاه رسول خدا(ص): ۴۴.....
۷. فاطمه(س) در نگاه علی(ع): ۴۵.....

فصل سوم: رحلت رسول خدا(ص) و اوضاع اجتماعی، سیاسی مدینه

۱. گروه‌های سیاسی اجتماعی مدینه ۵۱
- گروه مهاجران: ۵۱
- گروه انصار: ۵۲
- گروه بنی امیه: ۵۳
- گروه بنی هاشم: ۵۳
- ۲ - تلاش گروه‌ها برای دستیابی به خلافت ۵۴
- ۱ - تلاش گروه مهاجران ۵۴
- ۱/۱ - منع از نوشتن وصیت رسول خدا(ص). ۵۵
- ۱/۲ - انکار مرگ رسول خدا ۵۶
۲. تلاش گروه انصار ۵۸
- ۲/۱ - تشکیل سقیفه ۵۸
- ۲/۲ - ادله مشروعیت سقیفه ۶۳
- الف: نسبت عشیره‌ای و خویشاوندی با رسول خدا(ص) ۶۳
- ب: پیشی گرفتن در ایمان و اسلام و یاری رسول خدا(ص) ۶۵
- ج: انتخاب ابی بکر به عنوان امام جماعت: ۶۵
- د: سالمند بودن ابی بکر ۶۶
- هـ: مشروعیت بر اساس آرا عمومی ۶۸
- ۳/۲ - مهم‌ترین اشکال وارد بر سقیفه ۶۸
- فرضیه‌های ممکن در مورد جانشینی رسول خدا(ص) ۶۹
- ۱ - سکوت در امر جانشینی ۷۱
- ۲ - واگذاری آینده امت به تدبیر آنان ۷۴
- ۳ - تعیین جانشین و نص بر خلافت و ولایت ۷۵
- موضع‌گیری امام علی(ع) در بحران سقیفه ۷۹

- بهبان‌های کنار گذاشتن امام ۸۰
- دلایل سکوت امام علی (ع) ۸۵
- الف - حفظ وحدت جامعه نوپای اسلامی ۸۵
- ب - جلوگیری از تزلزل عقیدتی ۸۶

فصل چهارم: نمونه‌های از مواضع سیاسی عملی حضرت زهرا ۳

- مقدمه: ۸۹
- دفع یک شبهه ۹۴
- فدک و پیشینه تاریخی آن ۹۶
- آیا فدک خود یک مسأله سیاسی نبود ۱۰۵
- دو ویژگی در قیام و اعتراض حضرت فاطمه ۱۰۸
- الف: جایگاه دینی و اجتماعی زهرا در میان مسلمانان ۱۰۸
- ب: الگودهی برای مبارزه ۱۰۹
- نمونه‌های از موضعگیری حضرت زهرا (س): ۱۱۰
- ۱- سخنرانی پر شور حضرت فاطمه (س) در اجتماع مهاجر و انصار ۱۱۰
- نکات مهم سخنان حضرت فاطمه (س) ۱۱۳
- الف. اهمیت دادن به مسایل فرهنگی و بیان فلسفه احکام ۱۱۳
- ب - بیان جایگاه امامت و ولایت در اسلام ۱۱۴
- ج. ذکر سوابق دینی و مبارزاتی امام علی (ع) ۱۱۶
- د: پرده برداری حضرت زهرا از اسرار سقیفه ۱۲۰
- د/الف - سقیفه و نفاق ۱۲۰
- د/ب - سقیفه و پیروی از شیطان ۱۲۱
- د/ج - سقیفه و فتنه ۱۲۲
- د/د - سقیفه عمل عجولانه ۱۲۲
۲. رفتن زهرا (س) به خانه‌های انصار برای حمایت امام علی (ع) ۱۲۷

- ۱۳۰ ۳. اعتراض در قالب حزن و اندوه
- ۱۳۴ ۴. سخنان حماسی زهرا(س) در جمع زنان مدینه
- ۱۳۶ نکات مهم سخنان حضرت زهرا(س)
- ۱۳۶ ۱ - بزرگترین انحراف پس از رسول خدا(ص)
- ۱۳۸ ۲ - بیان انگیزه‌های برکناری امام از صحنه سیاسی
- ۱۳۹ ۳ - تصویری از حکومت امام در موضع‌گیری‌های سیاسی زهرا(س)
- ۱۴۱ ۴ - پیش‌بینی ژرف نگرانه زهرا(س)

فصل پنجم: اصول و مبانی سیاسی، مستخرج از سیره

سیاسی حضرت زهرا(س)

- ۱۴۷ اصول و مبانی سیاسی حضرت زهرا(س)
- ۱۴۸ ۱ - رابطه دین و سیاست
- ۱۵۱ ۲ - قاطعیت در مسیر حاکمیت حق
- ۱۵۴ ۳ - زمان‌شناسی در حرکت‌های سیاسی
- ۱۵۶ ۴ - تلاش بر جداناپذیری قرآن و اهل بیت
- ۱۶۳ ۵ - فرهنگ شهادت‌طلبی
- ۱۶۵ خاتمه: نتیجه‌گیری مباحث
- ۱۶۸ کتابنامه
- ۱۷۹ فهرست آیات و روایات
- ۱۷۹ فهرست آیات
- ۱۸۲ فهرست احادیث

مقدمه

ابعاد مختلف زندگی حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا علیها السلام که به تعبیر رسول خدا صلی الله علیه و آله سیده زنان عالم می باشد، بهترین و زیباترین الگوی عملی در زندگی مسلمانان می باشد که با الهام گرفتن از زندگی آن حضرت می توان در مسیر سعادت و نیک بختی گام نهاد و از افتادن در پرتگاههای سقوط و بد بختی مصون ماند.

دنیای ماشینی و مادی امروز ما را بیشتر به فرهنگ و آموزه های دینی و اسلامی زهرا علیها السلام در عرصه های فردی و اجتماعی سیاسی و خانوادگی نیازمند ساخته است زیرا پیشرفت علم و صنعت و تکنولوژی و فناوری های علمی و صنعتی نه تنها باری را از روی دوش بشر برداشته و گرفتاریهای او را حل نکرده، که او را با انواع مشکلات فردی، اجتماعی و خانوادگی مبتلا ساخته است، در عصری که بی هویتی و از خود بیگانگی نسل امروز را به شدت تهدید می کند، گسترش فرهنگ فاطمی در جامعه ضروری می نماید و بر اندیشمندان و نویسندگان مسلمان است که مردم را هرچه بیشتر با فرهنگ و اندیشه زهرا علیها السلام آشنا ساخته ابعاد گوناگون زندگی آن حضرت را برای نسل امروز باز گویند.

در میان ابعاد مختلف زندگی حضرت سیره سیاسی و اندیشه های سیاسی آن حضرت از اهمیت ویژه و جایگاه خاصی برخوردار است، زیرا: اندیشه های سیاسی آن حضرت از نظر زمانی، زمانی شکل گرفت که جامعه اسلامی در مسأله امامت و رهبری در هاله ای از ابهام بسر می بردند و پس از درگذشت رسول خدا صلی الله علیه و آله دچار اختلاف و دودستگی شدیدی شده بودند که این اختلاف سبب پراکندگی امت

اسلامی در همه عصرها و نسلها گردید.

از این رو پرداختن به دیدگاهها و اندیشه سیاسی حضرت زهرا علیها السلام و پیروی از آن حضرت می تواند بسیاری از حقایق را آشکار ساخته و ما را در مسیر اسلام ناب و سنت راستین نبوی صلی الله علیه و آله حرکت دهد.

حضرت زهرا علیها السلام که به تصریح رسول خدا صلی الله علیه و آله خشم و رضایت اش ملاک خشم و رضایت خدا است.^(۱) که می توان گفت آن حضرت پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله ملاک حق و باطل بوده است، به نظر می رسد اگر پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله به دیدگاه و نظریات و اندیشه های سیاسی حضرت زهرا علیها السلام در امر خلافت توجه می شد، بسیاری از پراکندگیها و گرفتاریها و مشکلات که جامعه اسلامی گرفتار آن شد، به وجود نمی آمد.

امروزه نیز پرداختن به تفکرات سیاسی آن حضرت و طرح و تبیین اندیشه های او در امر خلافت و امامت نه تنها موجب اختلاف در جامعه اسلامی که از جهت بازنگری در وقایع تاریخی برای شناخت حقیقت ضروری به نظر می رسد و می تواند راهگشای ما در شناخت هرچه بهتر دین گردیده بسیاری از اختلافات را از میان بردارد.

نوشته حاضر که با عنوان: مواضع سیاسی حضرت زهرا علیها السلام در دفاع از ولایت می باشد، جهت طرح و تبیین موضع گیریهای سیاسی حضرت زهرا علیها السلام در دفاع و حمایت از ولایت و امامت امام علی علیه السلام تدوین شده است، در این نوشتار سعی گردیده با توجه به مستندات تاریخی شیعی و اهل سنت، موضع گیریهای حضرت

۱. ز.ک: بحث فضایل حضرت زهرا (س)، نوشته حاضر.

بیان گردیده و مورد تحلیل قرار گیرد.

این نوشته که دارای مقدمه و پنج فصل و خاتمه می باشد که در فصل اول طرح تحقیق، شامل بیان مسأله و سئوالهای اصلی و فرعی پژوهش، فرضیه تحقیق سابقه و پیشینه تحقیق، هدف و ضرورت تحقیق روش تحقیق و قلمرو تحقیق بیان گردیده و سپس واژه ها و مفاهیم کلیدی موضوع معنی و مقصود از آن در این تحقیق بیان شده است.

فصل دوم این نوشتار به زیست نامه و شرح زندگی حضرت زهرا علیها السلام و بیان فضایل و مناقب آن حضرت اختصاص یافته است، که ابتدا ولادت و اوان کودکی و ازدواج حضرت و سپس فضایل و مناقب آن حضرت با استناد به قرآن و سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله عصمت و طهارت آن حضرت اثبات گردیده و همچنین از کرامت آن حضرت و زهد و عبادت حضرت و از مقام و جایگاه حضرت در پیشگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام سخن به میان آمده است.

فصل سوم این نوشتار به بررسی اوضاع اجتماعی سیاسی مدینه در هنگام درگذشت رسول خدا صلی الله علیه و آله و جناح بندی ها و گروه های موجود در آن و بحران مسأله خلافت و رهبری امت پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله اختصاص یافته است.

در این فصل تلاش های هر یک از گروه های برای دستیابی به خلافت که به تشکیل سقیفه انجامیده است، مورد بحث قرار گرفته و در ادامه به تفصیل به مسأله تشکیل سقیفه و اشکالات وارد بر آن اشاره شده است، که ضمن اشکالات متعدد که برای آن بر شمرده ایم، اثبات نموده ایم که عمده اشکال تشکیل سقیفه، مخالفت بانص صریح رسول خدا صلی الله علیه و آله در امر جانشینی و خلافت می باشد که سابقه آن به روزهای نخست

رسالت بر می‌گردد و نمود و ظهور عینی آن در حدیث شریف غدیر تبلیور یافته است. همچنین در این فصل به موضع‌گیری امام علی علیه السلام در برابر بحران سقیفه اشاره و از آن سخن رفته است.

فصل چهارم، که عمده مباحث این نوشتار را تشکیل داده است، با عنوان: نمونه‌های از مواضع سیاسی حضرت زهرا علیها السلام می‌باشد. در این فصل ابتدا با این رویکرد بحث را آغاز نموده‌ایم که آیا اصولاً بر خورد و اعتراضات حضرت زهرا علیها السلام در برابر خلیفه اول بر خورد سیاسی بوده با اینکه: اعتراضات حضرت بر خاسته از اختلاف و نزاع مالی بوده است چنانچه بسیاری از تاریخ نگاران اهل سنت اینگونه پنداشته‌اند و نزاع حضرت را صرفاً و روی مسأله فدک دانسته‌اند و ضمن توجیه این عمل خلیفه از کنار آن بی توجه رد شده‌اند. ما پس از ذکر مختصر از سابقه و تاریخچه فدک اثبات نموده‌ایم که فدک مال حضرت زهرا علیها السلام بود که ابی بکر آن را پس از درگذشت رسول خدا صلی الله علیه و آله از زهرا علیها السلام گرفت و با استدلال به حدیثی که مخالف صریح با آیات قرآن دارد این عمل خویش را توجیه نمود همچنین اشاره شده است که مسأله فدک صرفاً یک نزاع مالی نبوده بلکه در ورای این اختلاف مالی اغراض و اهداف سیاسی نهفته بود که خلیفه اول پس از دستیابی به خلافت انگشت روی آن نهاد و اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله را علاوه بر انزوای سیاسی در انحصار اقتصادی قرار داد.

پس از اثبات سیاسی بودن نزاع و اعتراضات حضرت زهرا علیها السلام به دو ویژگی مهم در موضع‌گیری حضرت زهرا علیها السلام در دفاع از ولایت اشاره نموده‌ایم که عبارتند از:

۱ - جایگاه دینی و اجتماعی زهرا علیها السلام در میان مسلمانان بگونه‌ای که خلیفه اول و

دستیاریانش در حد ممکن از رویارویی با او پرهیز داشتند.

۲- اینکه حضرت زهرا علیها السلام در آغازین لحظات این انحراف به پاخواست و مسلمانان را به عمق این انحراف توجه داد و ابعاد آن را بازگو نمود. در بیان نمونه‌های عینی دفاع حضرت زهرا علیها السلام از ولایت، چهار نمونه مهم را ذکر نموده‌ایم.

۱- سخنرانی حماسی آن حضرت در جمع مهاجر و انصار در حضور خلیفه، که نکته‌های مهم این سخنرانی چون بیان جایگاه امامت و ولایت در اسلام، معرفی مصداق ولایت، ذکر سوابق دینی و مبارزاتی امام علی علیه السلام در راه پیشرفت اسلام، لیاقت و شایستگی‌های آن حضرت برای احراز خلافت، اشاره گردیده و از سخنان حضرت گزینش شده است.

همچنین به پرده برداری حضرت از اسرار سقیفه، و تبیین چهره و ماهیت سقیفه و بازگو نمودن آن برای مردم بیان شده است.

۲- رفتن به خانه‌های انصار در دفاع و حمایت از امام علی و یاد آوری حدیث غدیر و رد هرگونه عذر و بهانه‌های آنان در عدم حمایت از امام علی علیه السلام.

۳- اعتراض در قالب حزن و اندوه و اعتزال و کناره‌گیری از دستگاه حکومت که این استراتژی حضرت توانست مشروعیت دستگاه حکومت را زیر سؤال برد.

۴- سخنرانی در جمع زنان مدینه و تاکید مجدد بر اینکه خلافت و رهبری حق امام علی علیه السلام بود که پس از رسول خدا از او گرفته شد و حضرت با این سخنان خویش به عواقب و پیامدهای این مسأله اشاره نموده به مردم هشدار داد.

فصل پنجم، اصول و مبانی سیاسی مستخرج از سیره سیاسی حضرت زهرا علیها السلام

مورد بحث واقع گردیده که پنج اصل مهم بعنوان الگو از سیره سیاسی آن حضرت ارائه شده است اصول همچون ۱ - رابطه دیانت و سیاست، ۲ - قاطعیت در مسیر حاکمیت حق، ۳ - زمان شناسی، ۴ - تلاش بر جدای ناپذیری قرآن و عترت، ۵ - فرهنگ شهادت طلبی، از سیره سیاسی حضرت استخراج شده است.

در خاتمه به نتیجه گیری و جمع بندی مباحث پرداخته شده است و اینکه حضرت زهرا علیها السلام نقش عمده و چشمگیر در دفاع و حمایت از ولایت و امامت امام علی علیه السلام داشته است، او توانست با روشنگریهای خویش یاد و نام علی علیه السلام را در اذهان مردم زند نگه دارد و از توطئه‌های که برای برکناری آن حضرت انجام یافته بود پرده بردارد.

در پایان جهت دستیابی بهتر و آسان تر به آیت و روایات استفاده شده در این تحقیق فهرست از آیات و روایات تنظیم شده است.

امید به اینکه این تحقیق با همه کمبودات که دارد زمینه باشد برای توجه دادن اندیشمندان و صاحب نظران به تفکرات و اندیشه‌های سیاسی حضرت زهرا علیها السلام تا هرچه بهتر و عمیق تر به اندیشه‌های آن حضرت پرداخته و مردم را با آن آشنا سازند.

فصل اول:

کلیات و مفاهیم

اول: طرح تحقیق:

۱- بیان مسأله:

بررسی تاریخی نشان می‌دهد که پس از درگذشت رسول خدا ﷺ در مسأله خلافت و جانشینی آن حضرت در میان مسلمانان اختلاف شدیدی به وجود آمد به گونه‌ای که از منظر تاریخی سرمنشأ و زمینه‌ی اصلی اختلاف و پراکندگی مسلمانان و ظهور و پیدایش دیدگاه‌های مختلف در جامعه اسلامی گردید که بعدها این دیدگاه شکل کلامی و مذهبی به خود گرفت.

این اختلاف سبب شد که امت واحده اسلامی به دو گروه عمده شیعه و سنی تقسیم گردید.

امام علی علیه السلام و طرفداران و پیروان اش که حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا علیها السلام در رأس آنان قرار داشت به تصریح رسول خدا ﷺ علی علیه السلام را خلیفه و جانشین بر حق رسول خدا ﷺ می‌دانستند؛ در مقابل، عده‌ای بدون در نظر داشت سخنان و سفارشات رسول خدا در امر خلافت، در سقیفه گرد آمده و ابی بکر را به خلافت برگزیدند.

پس از ظهور این اختلاف حضرت صدیقه طاهره علیها السلام به دفاع و حمایت از امامت و ولایت امام علی علیه السلام برخاست که این نخستین واکنش سیاسی اهل بیت علیهم السلام بود و موجب درگیری بین او و خلیفه گردید. حضرت صدیقه طاهره علیها السلام اهداف و آرمان‌های اصیل دینی را با استناد به قرآن و سنت رسول خدا ﷺ در قالب

موضوعگیری سیاسی خود در برابر خلیفه بیان نمود که این نوشتار به تبیین و تحلیل این مواضع می پردازد.

۲- سؤال اصلی

سوال اصلی که در این پژوهش در صدد پاسخ یابی آن هستیم این است که: موضوعگیری سیاسی حضرت زهرا علیها السلام در دفاع و حمایت از ولایت و امامت امام علی علیه السلام چه بوده است؟

۳- سؤالات فرعی

- ۱- نقش فدک و ارتباط آن با قیام و مبارزات حضرت زهرا علیها السلام چیست؟
- ۲- آیا حمایت و دفاع حضرت زهرا علیها السلام از امام علی علیه السلام برخاسته از انگیزه های عاطفی بوده است؟
- ۳- اهمیت دفاع حضرت زهرا علیها السلام از امام علی علیه السلام چیست؟
- ۴- چرا امام علی علیه السلام خود به دفاع از خویش نپرداخته است؟
- ۵- اصول و مبانی سیاسی حضرت زهرا علیها السلام چیست؟
- ۶- حضرت زهرا علیها السلام چه نقش و تأثیری در ترسیم اندیشه های سیاسی شیعه داشته است؟

اینها عمده سوال هایی است که سعی می شود در این نوشتار به آنها پاسخ داده شود.